

פיתוח ושימור העיר העתיקה של צפת

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י מ ,

מתוך הכרה בייחוד ובאיכויות ההיסטוריות והתרבותיות של העיר העתיקה של צפת, ובמטרה לפתח ולשמר את אזור העיר העתיקה:

1. להקים ועדת היגוי בין-משרדית, בראשות אגף תוכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, ובהשתתפות נציגי משרד התיירות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, אגף התקציבים במשרד האוצר ורשות העתיקות, וכן נציגים ממשרדים וגופים נוספים כפי שתמצא לנכון הוועדה, אשר תכין, בהתייעצות עם עיריית צפת, בתוך 12 חודשים, תוכנית אופרטיבית לפיתוח, לשימור ולקידום אתרים במתחם העיר העתיקה של צפת.

מנכ"לי המשרדים כאמור ימנו, בתוך 30 יום, נציג מטעמם לוועדת ההיגוי.

2. להקצות, לצורך מימון הפעילות הנדרשת לגיבוש תוכנית כאמור, סכום בסך 1 מלש"ח, מתקציבי שנת 2012, מהמקורות הבאים:

א. 500 אלש"ח ממשרד התיירות, אשר יועבר לצורך כך, לתקציב תוכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, בתוך 60 יום מתחילת שנת התקציב 2012;

ב. 500 אלש"ח ממשרד הפנים, אשר יועבר לצורך כך, לתקציב תוכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, בתוך 60 יום מתחילת שנת התקציב 2012.

דברי הסבר

רקע כללי

בצפת העתיקה קיימות איכויות היסטוריות ותרבותיות ייחודיות. צפת היא העיר היהודית החשובה ביותר בגליל ואחת מארבע ערי הקודש במסורת היהודית בארץ ישראל. עם זאת, מצבם של האתרים והתשתיות בעיר העתיקה של צפת אינו מניח את הדעת, ומונע מימוש הפוטנציאל התיירותי הטמון בהם. בפרט, יצויין כי בתחום העיר העתיקה יש, כפי הנראה, פוטנציאל לפיתוח אתרי מורשת אשר בהעדר מיפוי ותכנון של מכלול העיר העתיקה, לא ניתן יהיה לממשם.

ייחודה של העיר העתיקה בצפת בא לידי ביטוי במספר מאפיינים בולטים ומצטברים.

בצפת קיימת השתמרות נדירה וייחודית של המרקם ההיסטורי של ההתיישבות היהודית מאז המאה השש עשרה. השתמרות זו, המצויה בתוך עיר חיה מהווה אתגר תכנוני, ניהולי ושימורי ייחודי, המצריך טיפול כולל במרקם זה, בייחוד בעקבות ההרס המתחולל בה מדי יום. תופעה דומה ניתן למצוא בעיקר בירושלים, אשר מטופלת על ידי הממשלה בתכניות אחרות.

ייחודה של העיר צפת הוא אף בהיותה במהלך המאה השש עשרה "ערש הקבלה", נושא אשר מהווה ערך חשוב וייחודי במרקם המורשת הלאומית והתרבותית של חבל ארץ זה.

לעיר העתיקה בצפת מאפיינים מובהקים של אתר מורשת עולמית, ובהיעדר מעורבות ממשלתית משמעותית בתכנון, בפיתוח, בשיקום ובשימור העיר העתיקה בצפת בראיה כוללת, ובעקבות ההרס המתחולל בה מדי יום, ירד ערכה התרבותי לטמיון.

מעורבות דחופה זו נדרשת לאור הפוטנציאל העתידי ההולך ונעלם בעת הזו ולעניין זה מצורף כנספח מכתב מנהל רשות העתיקות בנושא.

לאור ערכה ההיסטורי והתרבותי הרב של העיר העתיקה בצפת, הייחודיות הרבה בקיומה של שכבה ארכיאולוגית חיה בעיר, ואשר אינה מטופלת כבר על ידי הממשלה או בסיועה, מוצע לשמר ולפתח את העיר העתיקה של צפת, ולהקים ועדת היגוי בין-משרדית אשר תפעל להכנת תוכנית אופרטיבית לפיתוח, לשימור ולקידום אתרים במתחם העיר העתיקה של צפת, תוך התייחסות, בין השאר, למרקם העתיק של הסמטאות, המונומנטים ואתרי הקודש בעיר העתיקה של צפת, ובמגמה להפוך את

העיר העתיקה של צפת למוקד משיכה לתיירים ולמבקרים, זאת, על ידי חיבור מסתרי העבר עם המורשת התרבותית הענפה שבערכים וברעיונות היהודיים שנשתמרו בה.

לצורך הכנת תוכנית זו מוצע להקצות סכום של 1 מלש"ח, אשר יועבר, בחלקים שווים, ממשרד התיירות וממשרד הפנים. הקצאה זו תיעשה מתקציבי שנת 2012.

נתונים תומכי החלטה ומידע מחקרי

לא רלוונטי.

השפעות אפשריות להחלטה (כלכלה, חברה, סביבה וממשל)

פיתוח הפוטנציאל הכלכלי והתרבותי של מתחם העיר העתיקה בצפת.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

השר לפיתוח הנגב והגליל - תומך

שר האוצר - תומך

שר הבינוי והשיכון - תומך

חלופות להצעת ההחלטה

לא רלוונטי.

הזיקה שבין ההצעה לבין יעדי הממשלה

ההצעה עומדת בקנה אחד עם פעילות הממשלה בתחום שימור אתרי מורשת ופיתוח התיירות.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מספר 1412 מיום 21.2.2010.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

חוות דעת משפטית תצורף בנפרד כנספח להחלטה זו

מוגש על ידי ראש הממשלה

ועל ידי שר הפנים

ועל ידי שר התיירות

ירושלים, כ"ח בתשרי תשע"ב
26 אוקטובר 2011
L-20179

צפת העתיקה – שימור ופיתוח

צפת העתיקה מגלמת בתוכה איכויות היסטוריות ותרבותיות יוצאות דופן: היא עיר הקבלה, המיסטיקה והאמנות, וגם העיר היהודית החשובה ביותר בגליל - אחת מארבע ערי הקודש בארץ ישראל.

העיר העתיקה של צפת עומדת בפני הכחדה. לכן, יש לבצע פעולות דחופות של שימור, שיקום ופיתוח כדי להציל את מורשת התרבות הלאומית החשובה של צפת למען הדורות הבאים.

צפת מתייחדת בהשתמרותו של המרקם האורבני העתיק, ביופייה, בסמטאותיה, במבניה המסורתיים, באתריה הקדושים, בערכיה הדתיים ובמונומנטים הארכיאולוגיים וההיסטוריים שבתחומה.

צפת מהווה מוקד משיכה לתיירים ולמבקרים ומרכז לחוקרים ולאנשי דת ורוח מכל העולם. צפת העתיקה שמרכזו הרובע היהודי שהיה במאה 16 למרכז הרוחני היהודי החשוב בעולם כולו. מרכז זה הוא החשוב, המוכר והמרכזי בארץ ישראל, ולכן יש לשמרו.

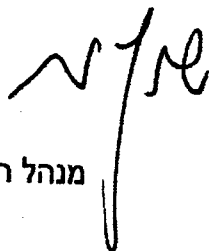
צפת לא קיבלה עד היום את הטיפול הראוי בעוד שהערים העתיקות של ירושלים, עכו, יפו ואחרות זכו לתמיכה ולתקציבים. ללא תמיכה של הממשלה נאבד נכס לאומי ייחודי של המורשת היהודית.

המטרה: חשיפה, שימור, שיקום ופיתוח העיר העתיקה של צפת, יחברו את הציבור למורשת התרבותית שלו.

אנו מאמינים, שהחלטת הממשלה לתמוך בשימור מורשת התרבות הייחודית של העיר תציל את צפת העתיקה מהמשך תהליך ההידרדרות.

בכבוד רב,

שוקה דורפמן
מנהל רשות העתיקות

היועצת המשפטית

ירושלים, כח' תשרי תשע"ב

26 באוקטובר 2011

תיק: 07 - החלטות ממשלה

מזהה D313269

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה:

פיתוח ושימור העיר העתיקה של צפת.

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. ביום 21.2.10 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1412, שבמסגרתה הוחלט על תוכנית לשיקום והעצמת תשתיות מורשת לאומית (להלן: "תוכנית מורשת" או "התוכנית"), אשר מטרתה, כאמור בסעיף 1 להחלטת הממשלה הנ"ל "לשקם ולהעצים תשתיות מורשת לאומית, באמצעות השקעה ממשלתית בשיקום ושימור נכסים מוחשיים ובלתי מוחשיים, המביאים לידי ביטוי את המורשת הלאומית של עם ישראל בארצו". במסגרת ההחלטה הוקמה ועדת היגוי בינמשרדית לשם קידום ומעקב אחר ביצוע התוכנית.

2. בהצעת ההחלטה דנא מוצע להקים ועדת היגוי בין-משרדית ייעודית, בראשות אגף תוכנית מורשת במשרד ראש הממשלה, ובהשתתפות נציגי משרד התיירות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, משרד הפנים, אגף התקציבים במשרד האוצר ורשות העתיקות, וכן נציגים ממשרדים וגופים נוספים כפי שתמצא לנכון הוועדה, אשר תכין, בהתייעצות עם עיריית צפת, בתוך 12 חודשים, תוכנית אופרטיבית לפיתוח, לשימור ולקידום אתרים במתחם העיר העתיקה של צפת.

3. בדברי ההסבר להצעת ההחלטה מובאים נימוקים המבארים את הצורך המיוחד בהשקעה בתכנון, בפיתוח ושימור אתרים במתחם העיר העתיקה בצפת. נימוקים מצטברים אלה מתארים את ייחודיותה של העיר העתיקה בצפת, כפי שבאה לידי ביטוי במספר מאפיינים, אשר הבולטים שבהם הם ההשתמרות הנדירה והייחודית של המרקם ההיסטורי של ההתיישבות היהודית מאז המאה השש עשרה, המצויה בתוך

היועצת המשפטית

עיר חיה, והמהווה אתגר תכנוני ניהולי ושימורי ייחודי, המצריך טיפול כולל במרקם זה. צורך זה מתעצם נוכח זאת שבעיר, שיש לה מאפיינים מובהקים של אתר מורשת עולמית, קימת שכבה ארכיאולוגית חיה וחשופה, הנהרסת יום יום ושעה שעה, אשר – בהבדל מערים עתיקות אחרות – אין בה כל מעורבות ממשלתית משמעותית בתכנונה, בפיתוחה, בשיקומה ובשימורה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

בסעיף 160(2) בפרק כ"ו בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן - "חוק אזורי עדיפות לאומית") נקבע כי חוק זה אינו גורע מהסמכות הנתונה למשרדי הממשלה לתת הטבות, בתחומי פעילותם ועל פי אמות מידה מקצועיות, לאזור או ליישוב, בהתאם לצרכיו.

משרד הפנים ומשרד התיירות מוסמכים אפוא לתת הטבות בתחומי פעילותם לעיר צפת, בהתאם לצרכיה, על פי אמות מידה מקצועיות. בדברי ההסבר מפורטים נימוקים מקצועיים, המבססים את הייחודיות של מתחם העיר העתיקה בצפת, אשר בגינה מוצדק להשקיע בתכנונה, בשימורה ובפיתוחה, ועל כן עסקינן במתן הטבות על פי אמות מידה מקצועיות ספציפיות ולא על פי שיקולי עדיפות לאומית.

לפיכך אין בהצעת החלטה זו מתן הטבה לאזור עדיפות לאומית כמשמעה בחוק אזורי עדיפות לאומית, ואין לבחון את עמידתה בסעיפים 151 ו-152 בחוק אזורי עדיפות לאומית. יודגש, שמימוש התוכנית מותנה בקבלת כל האישורים הנדרשים על-פי דין, ובכלל זה האישורים הנדרשים על פי חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 והתקנות שהותקנו מכוחו.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של המשרדים הרלוונטיים ביום 26.10.11 אחר הצהריים.

היועץ המשפטי של המשרד לפיתוח הנגב והגליל מסר כי אינו מתנגד להצעת ההחלטה.

טרם התקבלה תגובתם של יתר היועצים המשפטיים.

היועצת המשפטית

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההחלטה:
אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

בברכה,

שלומית ברנע פרגו, עו"ד
היועצת המשפטית